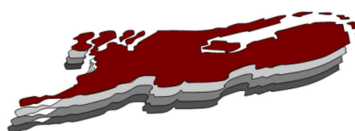

**Inventariserend veldonderzoek - karterende
fase**

Eperweg 3-5, t Harde gemeente Elburg (GD).

juni 2019

Versie 1.1 (concept)

In opdracht van:
BJZ.nu

Colofon

Laagland Archeologie Rapport 311

Inventariserend veldonderzoek - karterende fase Eperweg 3-5 te t Harde,
gemeente Elburg (GD)

Auteur: Erwin Brouwer

In opdracht van: BJZ.nu

Foto's en tekeningen: Laagland Archeologie

Status rapport: concept

Controle: J.A.M. Oude Rengerink

Autorisatie: J.A.M. Oude Rengerink

ISSN 2468-4759

Laagland Archeologie V.O.F
Virulyweg 21F
7602 RG Almelo

E-mail: info@laaglandarcheologie.nl
KvK-Nummer: 60294418

© Laagland Archeologie B.V., Almelo, juni 2019

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers. Laagland Archeologie B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Samenvatting

Laagland Archeologie heeft in juni 2019 een Inventariserend veldonderzoek - karterende fase uitgevoerd aan de Eperweg 3-5 te t Harde. Het onderzoek vond plaats in verband met de ruimtelijke procedure rondom de nieuwbouw van een tweetal opstallen.

De regioarcheoloog (M. Wispelwey) heeft aangegeven dat het onderzoek dient te bestaan uit een aantal karterende boringen op de beide nieuwbouwlocaties. De karterende boringen hadden tot doel eventuele vindplaatsen op te sporen.

Tijdens het booronderzoek is een AC-profiel aangetroffen. Er zijn geen relevante archeologische indicatoren opgeboord. In één boring is een mogelijk spoor aangetroffen. Het aangetroffen baksteen in deze boring dateert dit spoor waarschijnlijk als recent of subrecent. De kans dat het gebied nog archeologische resten met een intacte archeologische context bevat wordt laag geacht.

Op basis van de resultaten van het veldonderzoek wordt geadviseerd geen archeologisch vervolgonderzoek in het plangebied uit te voeren. De implementatie van dit advies is in handen van de bevoegde overheid, de gemeente Elburg. De gemeente wordt hierin vertegenwoordigd door haar deskundige, de heer M. Wispelwey.

Mochten bij graafwerkzaamheden onverhoopt toch archeologische resten worden aangetroffen, dan geldt conform de Erfgoedwet (art. 5.10) een meldingsplicht. Dit kan bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Samenvatting	5
1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding onderzoek	7
1.2 Afbakening plangebied	7
1.3 Administratieve gegevens	9
1.4 Huidige situatie en toekomstig gebruik	10
1.5 Vroegere situatie	11
1.6 Gemeentelijk beleid	11
1.7 Onderzoeksdoel	12
2 Veldonderzoek	13
2.1 Beschrijving onderzoeksmethodiek	13
2.2 Resultaten: lithologie, lithogenese en bodemontwikkeling	13
2.3 Resultaten: archeologie	14
3 Conclusie en verwachting	15
4 Selectieadvies	16
literatuur	17
BIJLAGE 1 AMZ-cyclus	18
BIJLAGE 2 Archeologische perioden	19
BIJLAGE 3 Boorpuntenkaart veldonderzoek	20
BIJLAGE 4 Boorstaten veldonderzoek	21

HOOFDSTUK 1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING ONDERZOEK

De aanleiding voor het onderzoek vormt de geplande bouw van een nieuwe studio en een bezoekerscentrum aan de Eperweg 3-5 te 't Harde, gemeente Elburg (GD). Hiervoor is een omgevingsvergunning benodigd.

De gemeente Elburg heeft een eigen archeologiebeleid. Op basis van het bestemmingsplan dient archeologisch onderzoek uitgevoerd te worden om aan te tonen dat eventueel aanwezige archeologische waarden niet onevenredig worden of kunnen worden geschaad door de geplande bouwactiviteiten. De opdrachtgever beoogt met het onderzoek de gemeentelijke paraaf te krijgen voor het onderdeel archeologie. Aanvullende wensen zijn niet kenbaar gemaakt.

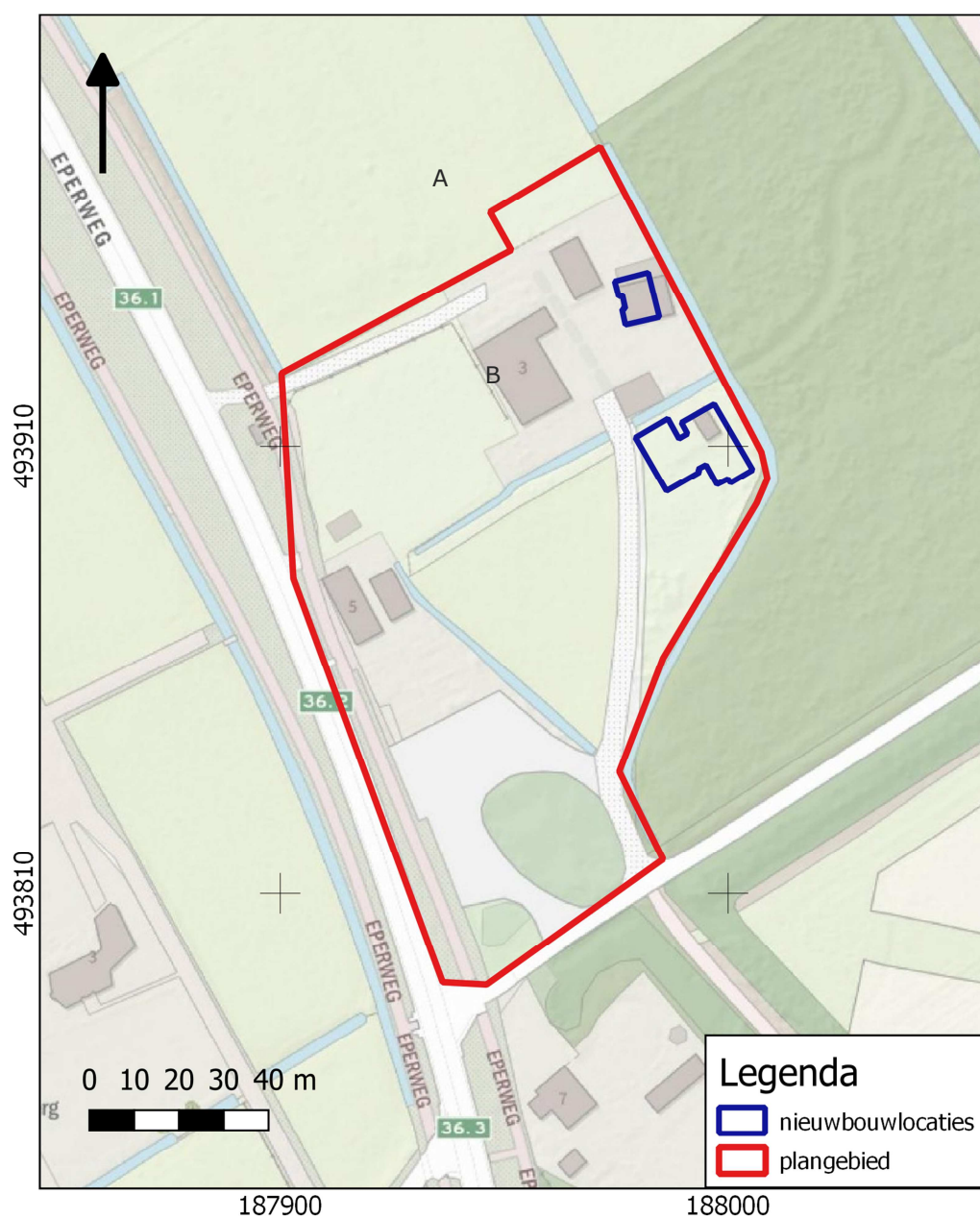
1.2 AFBAKENING PLANGEBIED

Het plangebied betreft de Eperweg 3-5 in 't Harde, gemeente Elburg (GD), zie onderstaande afbeelding.

Afbeelding 1. Ligging van het plan- en onderzoeksgebied.

Het plangebied heeft een omvang van ca. 1,2 ha. Op twee locaties is daadwerkelijk bodemverstoring voorzien. Dit betreft enerzijds de vervanging van een bestaand gebouw en anderzijds de bouw van een nieuw bezoekerscentrum (zie onder).

Afbeelding 2. nieuwbouwlocaties A en B (locaties waar bodemverstoring is voorzien binnen het plangebied).

Het veldonderzoek spitst zich toe op deze twee nieuwbouwlocaties.

1.3 ADMINISTRatieve GEGEVENS

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	
Provincie	Gelderland
Gemeente	Elburg
Plaats	t Harde
Toponiem	Eperweg 3-5

Laagland Archeologie projectnummer	HAEP191
Datum conceptrapportage	
Datum definitief rapport	
XY-coördinaten	187902/493925
	187972/493975
	187937/493790
	187985/493817
Oppervlakte/lengte plangebied	ca. 1,2 ha
Oppervlakte onderzoeksgebied	ca. 350 m2
Datering	neolithicum - late middeleeuwen
Complextype	Niet opgehoogde, individuele huisplaats
Onderzoeksmeldingsnr	4714162100
AMK-terrein	n.v.t.
Vondstmeldingsnr.	n.v.t.
Type onderzoek	Inventariserend veldonderzoek - karterende fase
Opdrachtgever	BJZ.nu
Goedkeuring bevoegde overheid	
Bevoegde overheid	gemeente Elburg
Adviseur namens bevoegde overheid	M. Wispelwey
Beheer documentatie	E-depot voor de Nederlandse archeologie archief Laagland Archeologie v.o.f.
Uitvoerder	Laagland Archeologie v.o.f. Virulyweg 21F 7602 RG Almelo 06 51 95 35 53
Projectleider	Erwin Brouwer erwin.brouwer@laaglandarcheologie.nl

Tabel 1. Objectgegevens.

1.4 HUIDIGE SITUATIE EN TOEKOMSTIG GEBRUIK

Het plangebied is momenteel in gebruik als grasland, onderdeel van een zorgboerderij. In het bestemmingsplan is het gebied geïndiceerd als landgoed. Plangebied A is momenteel al bebouwd (schuur). De huidige bebouwing wordt gesloopt en de nieuwbouw wordt min of meer op dezelfde locatie geplaatst, binnen de contouren van het huidige gebouw. Bij plangebied B bevindt zich een kleine schuur. Ook deze wordt gesloopt ten gunste van nieuwbouw. Afbeelding 2. nieuwbouwlocaties A en B (locaties waar bodemverstoring is voorzien binnen het plangebied). Afbeelding 2 toont de contouren van de huidige en toekomstige bebouwing.

In dit stadium is de exacte invulling van de plannen nog niet bekend. Vermoedelijk wordt gefundeerd op staal, wat inhoudt dat een aantal funderingssleuven worden aangelegd tot een diepte van maximaal ongeveer 80 cm -mv.

1.5 VROEGERE SITUATIE

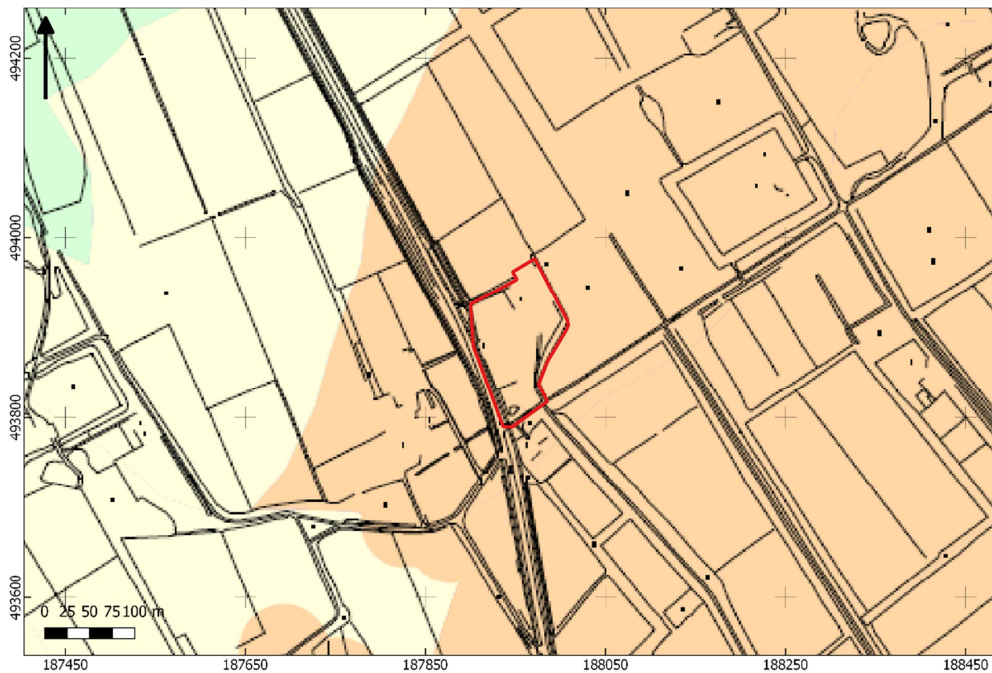
Op de eerste kadastrale kaart van 1832 was onderzoeksgebied A reeds bebouwd (zie onder). Op de Oorspronkelijk Aanwijzende Tafels (OAT) is sprake van een erf met huis met schuur, eigendom van Reyer van Aardsen, landbouwer van beroep. Op deze locaties is vanaf 1832 tot heden constant (wisselende) bebouwing aangegeven op oude kaarten. Onderzoeksgebied B was in 1832 in gebruik als weiland en is voor zover bekend aldoor onbebouwd gebleven.

Afbeelding 3. kadastrale kaart van 1832.

1.6 GEMEENTELIJK BELEID

Op de archeologische beleidskaart van de gemeente Elburg (zie hieronder) ligt het plangebied in een zone Waarde- Archeologie 2 (hoge verwachting op het aantreffen van archeologische resten).

Afbeelding 4. Uitsnede gemeentelijke archeologische beleidskaart. Bron: gemeente Elburg. Legenda: rood: hoge verwachting; geel: middelhoge verwachting; groen: lage verwachting.

Bij een aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het oprichten van een bouwwerk groter dan 120 m² dient archeologisch onderzoek plaats te vinden om de archeologische waarde van de grond vast te stellen. De omvang van de geplande verstoringen overschrijdt de vrijstellingsgrenzen zoals die in het vigerende gemeentelijk archeologiebeleid zijn aangegeven.

1.7 ONDERZOEKSDOEL

Het uitgevoerde onderzoek behoort tot de eerste fasen in het huidige archeologische onderzoeksproces (zie bijlage 1). De initiatiefnemer beoogt met het hier uitgevoerde onderzoek te voldoen aan de gemeentelijke regelgeving omtrent archeologisch onderzoek. In overleg met de regio-archeoloog wordt afgezien van een archeologisch bureauonderzoek. Op basis van door de regioarcheoloog uitgevoerd vooronderzoek wordt uitgegaan van een brede verwachting (kans op resten uit de periode neolithicum – nieuwe tijd). Op de nieuwbouwlocaties worden karterende boringen gezet. Het karterend booronderzoek dient enerzijds de bodemopbouw in kaart te brengen en anderzijds indicatoren van een eventueel aanwezige archeologische vindplaats op te sporen.

HOOFDSTUK 2 VELDONDERZOEK

2.1 BESCHRIJVING ONDERZOEKSMETHODIEK

Gezien de geringe omvang van de geplande bodemverstoringen is direct opgeschaald naar een inventariserend veldonderzoek – karterende fase. Dit type onderzoek beoogt vindplaatsen op te sporen. Hierbij is gebruik gemaakt van een edelmanboor met een boordiameter van 15 cm. Relevante lagen zijn gezeefd over een zeef met een maaswijdte van 3 mm.

De boringen zijn ingemeten aan de hand van topografische kenmerken.. Het bodemprofiel is beschreven volgens de norm NEN 5104 en ASB. De NAP-maaiveldhoogtes van de boringen zijn bepaald aan de hand van het AHN. De profielbeschrijvingen zijn opgenomen in bijlage 4. De boorpuntenkaart met de posities van de boringen is opgenomen in bijlage 3.

Delen van het plangebied waren niet toegankelijk voor booronderzoek vanwege de huidige bebouwing en puinverharding. Voor het booronderzoek niet-toegankelijke delen zijn aangegeven op de kaart in bijlage 3

2.2 RESULTATEN: LITHOLOGIE, LITHOGENESE EN BODEMONTWIKKELING

Het typerende bodemprofiel bestaat uit een verstoord pakket van minimaal 30 en maximaal 150 cm dik. Gemiddeld is de verstoring ongeveer 65 cm dik. In de verstoorde laag komen restjes (hardgebakken oranje) baksteen voor (boringen 1, 3 en 6). In boring 1 wijkt de samenstelling van het verstoorde pakket sterk af van die in de overige boringen. De verstoring reikt hier dieper (tot 150 cm –mv), is aanzienlijk humeuzer en blauw/zwart van kleur. Op de kadastrale kaart van 1832 is bebouwing aangegeven op deze locatie. Mogelijk hangt de verstoring hiermee samen of met latere bebouwing: de aangetroffen baksteenrestjes doen modern aan.

In de overige boringen (2 t/m 6) is sprake van een zwak siltig, matig fijn zand. Dit zand is overwegend zwak humeus en grijs/bruin met diverse kleurschakeringen en soms met een laagje geel zand in de top (boring 3). Naast de eerder genoemde baksteenbrokjes komen vaak hout- en wortelresten voor, alsmede roestbrokjes. In boring 4 is een sintel aangetroffen.

Onder het verstoorde pakket ligt een C-horizont (dekzand). De scherpste van overgang tussen verstoord pakket en C-horizont varieert. De C-horizont bestaat uit zwak siltig, matig fijn zand. Dit zand is in de top geel of lichtgeel met roestvlekken. Wat dieper is het steeds lichtgeel gekleurd met incidentele roestvlekjes.

2.3 RESULTATEN: ARCHEOLOGIE

Hierboven is aangegeven dat in het verstoorde pakket onder andere baksteenfragmentjes zijn aangetroffen. Deze hebben geen archeologische relevantie. In boring 3 is in de top van het dekzand een brokje houtskool aangetroffen. Mogelijk is deze afkomstig van de bovenliggende verstoorde laag. Hoe dan ook, de vondst van een enkel brokje houtskool in een intacte (natuurlijke) laag wordt niet gezien als indicator voor menselijke aanwezigheid. Een natuurlijke oorsprong (bijvoorbeeld als gevolg van brand door blikseminslag) ligt meer voor de hand.

HOOFDSTUK 3 CONCLUSIE EN VERWACHTING

Overall in het plangebied is sprake van een AC-profiel. Er zijn geen resten van een podzolbodem aangetroffen of resten van een enkeergrond. In één boring is sprake van een mogelijk spoor (boring 1), wellicht samenhangend met bebouwing rondom 1832 of later. Aangezien op deze locatie sinds 1832 aldoor gebouwen hebben gestaan, is de kans aanzienlijk dat resten van oude bebouwing zijn verdwenen. Relevante archeologische indicatoren zijn niet aangetroffen. Daarom kan worden aangenomen dat zich geen vindplaatsen in de onderzochte gebieden bevinden.

HOOFDSTUK 4 SELECTIEADVIES

Op basis van het uitgevoerde booronderzoek is de kans klein dat het plangebied archeologische resten bevat. Mogelijk zijn op de locatie van onderzoeksgebied A nog resten van oude bebouwing terug te vinden, maar die kans wordt klein geacht aangezien dit deel sinds 1832 diverse gebouwen hebben gestaan. Door herhaaldelijke nieuwbouw- en sloopactiviteiten is het niet aannemelijk dat zich nog relevante resten van oude bebouwing in dit onderzoeksgebied bevinden.

Om deze reden adviseren we geen vervolgonderzoek uit te voeren en het plangebied vrij te geven.

De implementatie van dit advies is in handen van de gemeente Elburg, hierin vertegenwoordigd door de archeologisch adviseur van de gemeente, de heer M. Wispelwey

Mochten bij graafwerkzaamheden onverhoopt toch archeologische resten worden aangetroffen, dan geldt conform de Erfgoedwet (art. 5.10) een meldingsplicht. Dit kan bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

literatuur

- Berendsen, H.J.A., 2005 (1997). *Landschappelijk Nederland. De fysisch geografische regio's*. Assen.
- Berendsen, H.J.A., 2008. *De vorming van het land*. Assen.
- Borsboom, A.J. en J.W.H.P. Verhagen, 2012. KNA Leidraad Inventariserend Veldonderzoek. Deel: Proefsleuvenonderzoek (IVO-P). Gouda.
- Bosch, J.H.A., 2008. *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 1.1. Op basis van de Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 5.2. Deltares-rapport 2008-U-R0881/A*.
- Mulder, E.F.J. de., 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen.
- Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*, Nederlands Normalisatie-instituut Delft.
- Tol, A.J., J.W.H.P. Verhagen en M. Verbruggen, 2012. *Leidraad inventariserend veldonderzoek; Deel: karterend booronderzoek v2*. SIKB

Archeologische databases/internetbronnen

ArchisIII
www.boorstaten.nl
www.topotijdreis.nl
www.hisgis.nl

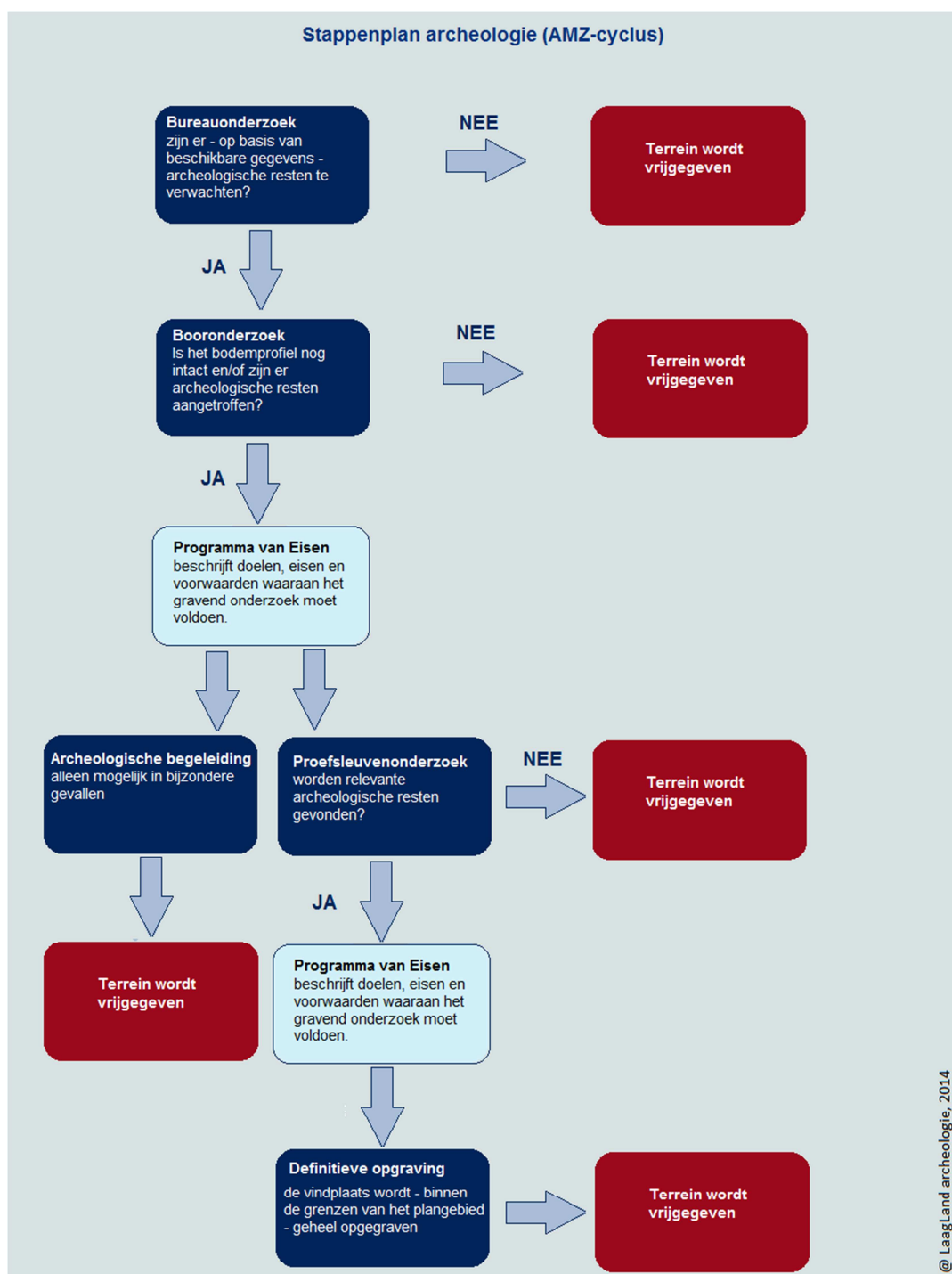
Gebruikte kaarten

Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN2). www.ahn.arcgisonline.nl. Geraadpleegd op 19 juni 2019

Archeologische beleidskaart gemeente Elburg. Bron: gemeente Elburg. Geraadpleegd op 18 juni 2019

Kadastrale kaart (circa 1832). Gedownload van: www.hisgis.fa.knaw.nl. Geraadpleegd op 19 juni 2019

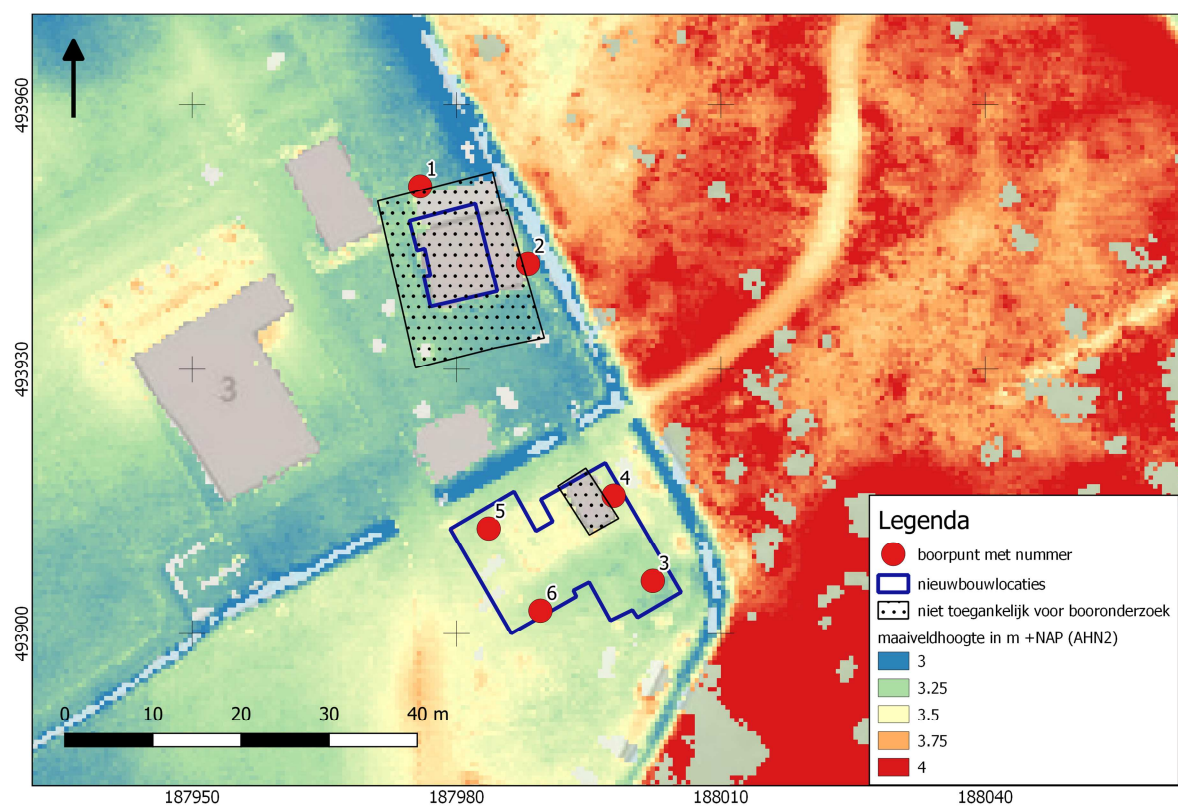
BIJLAGE 1 AMZ-CYCLUS

BIJLAGE 2 ARCHEOLOGISCHE PERIODEN

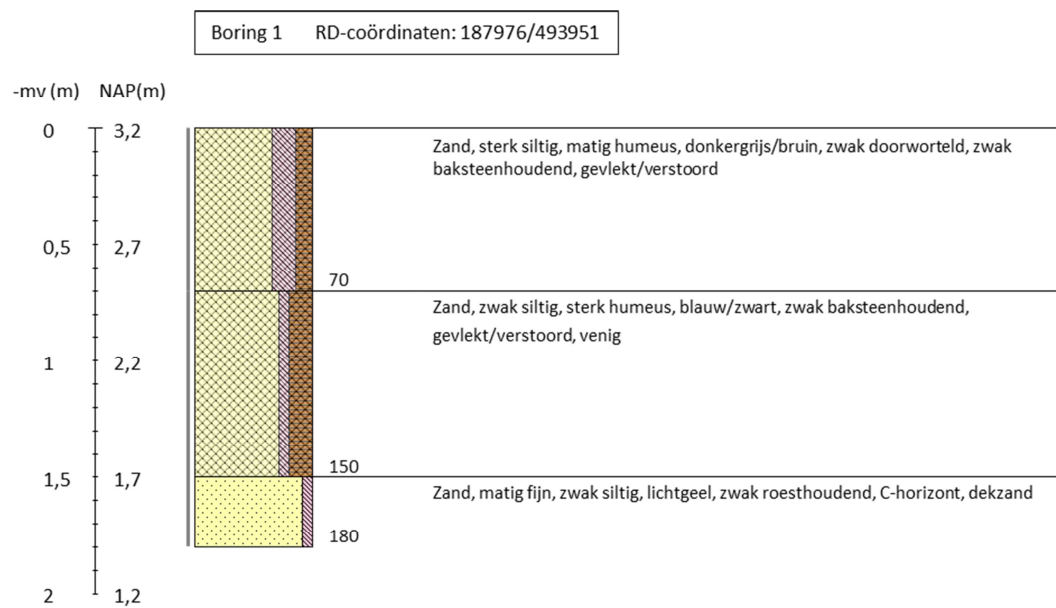
Archeologische perioden			Datering	
Nieuwe tijd		C	-1795	
		B	-1650	
		A	-1500	
Middeleeuwen		Laat	-1250	
		Vol	-1050	
			Ottoons	-900
			Karolingisch	-725
		Merovingisch	-450	
Romeinse tijd		Laat	-270	
		Midden	-70 na Chr.	
		Vroeg	-15 voor Chr.	
Prehistorie	Ijzertijd	Laat	-250	
		Midden	-500	
		Vroeg	-800	
	Bronstijd	Laat	-1100	
		Midden	-1800	
		Vroeg	-2000	
	Neolithicum	Laat	-2850	
		Midden	-4200	
		Vroeg	-4900/5300	
	Mesolithicum	Laat	-6450	
		Midden	-8640	
		Vroeg	-9700	
	Paleolithicum	Jong	-35.000	
		Midden	-250.000	
		Oud		
@ Laagland Archeologie, 2014				

BIJLAGE 3 BOORPUNTENKAART VELDONDERZOEK

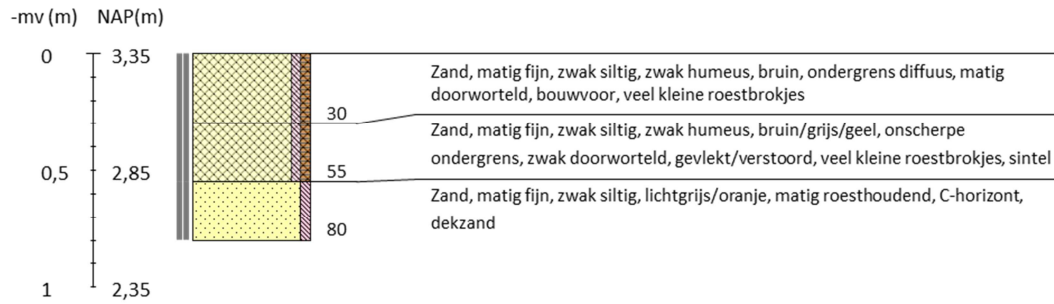

BIJLAGE 4 BOORSTATEN

VELDONDERZOEK

Boring 4 RD-coördinaten: 187998/493916

Boring 5 RD-coördinaten: 187984/493912

Boring 6 RD-coördinaten: 187990/493902

Legenda (conform NEN 5104, boorbeschrijvingsnorm van NITG-TNO en ASB)

Zand		Zand, zwak siltig
		Zand, matig siltig
		Zand, sterk siltig
		Zand, uiterst siltig
		Zand, kleilig

Veen		Veen, mineraalarm
		Veen, zwak kleilig
		Veen, sterk kleilig
		Veen, zwak zandig
		Veen, sterk zandig

Klei		Klei, zwak siltig
		Klei, matig siltig
		Klei, sterk siltig
		Klei, uiterst siltig
		Klei, zwak zandig
		Klei, matig zandig
		Klei, sterk zandig

Grind		Grind, zwak zandig
		Grind, matig zandig
		Grind, sterk zandig
		Grind, uiterst zandig
		Grind, siltig

Overige toevoegingen		zwak humeus
		matig humeus
		sterk humeus
		zwak grindig
		matig grindig
		sterk grindig

Begrenzing onderliggende laag	scherp	overgangsgebied < 0,3 cm
	onscherp	overgangsgebied 0,3 - < 3 cm
	diffuus	overgangsgebied 3 cm - < 10 cm

Zandmediaan	uiterst fijn	< 105 µm
	zeer fijn	105 - < 150 µm
	matig fijn	150 - < 210 µm
	matig grof	210 - < 300 µm
	zeer grof	300 - < 420 µm
	uiterst grof	420 - < 2000 µm

Zandsortering	goed gesorteerd	D60/D10 < 1,8
	matig gesorteerd	D60/D10 1,8 < 3
	slecht gesorteerd	D60/D10 > 3

Inclusies/archeologische indicatoren	(resten van planten, wortels, schelpen, wortels, hout, baksteen, puin, kolengruis, glas, aardewerk, houtskool, vuursteen, bot, fosfaat)	
	weinig	< 1%
	matig	1-10%
	veel	> 10%

Boortype	Edelmanboor ø 7 cm	
	Edelmanboor ø 10 cm	
	Edelmanboor ø 12 cm	
	Edelmanboor ø 15 cm	

Guts ø 2 cm	
Guts ø 3 cm	

Mechanische boor ø 10 cm	...
Mechanische boor ø 12 cm	...
Mechanische boor ø 15 cm	...
Mechanische boor ø 20 cm	...

Grondwaterstand	GHG	▲
	GWG	▼
	GLG	◆

Kalkgehalte	kalkloos	geen opbruising, minder dan 0,5% CaCO ₃
	kalkarm	hoorbare opbruising, circa 0,5 - 1 à 2 % CaCO ₃
	kalkrijk	zichtbare opbruising, 1 à 2% CaCO ₃

Boorstaten | - www.boorstaten.nl